

JOOST VAN VONDEL

DE COMPLETE WERKEN
VAN JOOST VAN VONDEL.

5

Joost Vondel

**De complete werken
van Joost van Vondel. 5**

«Public Domain»

Vondel J.

De complete werken van Joost van Vondel. 5 / J. Vondel — «Public Domain»,

Содержание

KONINGINNE VAN 'T ZUIDEN TE HIERUSALEM	5
Klinkert	5
Vier Uitersten	6
Uiterste Oordeel	7
JAAR-ZANG, OP DEN TOON VAN DEN NEGENDEN PSALM	8
HEMELVAART-ZANG, OP DEN TOON VAN DEN ACHTSTEN PSALM	9
PINXTER-ZANG, OP DE STEM VAN DEN C PSALM	10
PINXTER-ZANG, OP DE STEM VAN MARIA LOF-ZANG	11
Aandachtige Betrachtinge 22 OVER KRISTUS' LIJDEN, UIT DEN HOOGDUITSCHEN VERTAALD DOOR M. L. B. EN TER LOOPS GERIJMD DOOR J. V. V., OP DE WIJZE VAN DEN 91 PSALM	13
ZEDIG GEDICHT 59 VAN DE IJdelheid der Menschen en Wankelbaarheid der Konink-rijken	21
Houwlijk-Zang, tusschen God en de Geloovige Ziele, OP DEN TOON VAN DEN 100STEN PSALM DAVIDS	26
DE HELDEN GODES DES OUDEN VERBONDS	30
Aan de Oudvaderen, Priesteren, Koningen, Profeten, en Helden	30
Klinkert	30
DEN WIJZEN, GELEERDEN EN WELERVAREN HEER	31
JOHAN FONTEYN, DER ARTSNIJEN DOCTOR, EN LIEFHEDBER VAN ALLE GOEDE KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN	
AAN DEN OPMERKENDEN EN VERSTANDIGEN LEZER	33
Конец ознакомительного фрагмента.	36

Joost van den Vondel
De complete werken van Joost van Vondel /
Met eene voorrede van H.J. Allard,
leraar aan 't seminarie / te Kuilenburg
KONINGINNE VAN 'T ZUIDEN TE HIERUSALEM

Klinkert

Ei! ziet, wat schoonder Zon verlaat de Zuider palen¹,
Opheffend' haar perruik, die op de vorsten smaalt²
Met steenen, daar natuur op 't Goddelijkst meê praaft;
Wat ijver perst haar doch zoo wijd te loopen dwalen?

Hoe nu, is 't om een peerl nog aan haar kroon te halen?
Ach! neen, de liefd' die heeft haar eedle borst gewond,
Om smaken, hoe den dauw, uit 's wijzen konings mond,
Veel liefelijker vloeit als honig in de dalen;

Een vrouwe, eene koninginne, en heidene, die komt
Beschamen onzen roem, hoe schoon die is verblomd³:
't Licht van dees gouden lamp wischt, met zijn groote klaarheid,

Al onzen luister uit, vermids wij, zwaar gejokt⁴,
Ons Kristus' wijsheid nooit zoo wijd heeft uitgelokt:
Dies derven wij het heil van de aangeboden waarheid.

DOOR EEN IS 'T NU VOLDAEN.

¹ grenzen, landen.

² blinkt.

³ versierd.

⁴ gejukt, belast; een zoogenoemde afgebroken zin, welks onderwerp in den volgenden regel voorwerp wordt.

Vier Uitersten ⁵

I

De dood is algemeen; wie is er ooit gebleven?
Hoe arm, hoe rijk van schat, elk loopt haar in 't gemoet,
D' een is zij bitter gal, den andren honig-zoet,
Wel hem, die sterven leert en zoekt een beter leven.

II

't Verstorven graan verrijst, 't en blijft niet weg gescholen,
Zoo 'n doet de mensch ook niet, diens lichaam van den doôn⁶
Van nieuws beziel, verschijnt voor God en 's menschen Zoon,
Die 't vierschaar zelf bekleedt, en⁷ 't vonnis is bevolen.

III

Wee! wee der boozen rot! hoe wil 't⁸ de ziel doorsnijden
Des geens, die als een bok ter slinker zijde staat,
Als Kristus dondren zal met een vergramd gelaat:
"Vermaledijde, gaat! gaat, gij vermaledijden!"

IV

O driemaal witten dag⁹! wel-zalig die mag hooren
Aan Kristi rechter hand die liefelijke stem:
"Komt hier en erft uw kroon in 't Nieuw Jeruzalem!
Gebenedijde, komt! komt hier, mijn uitverkoren!"

⁵ Wij lasschen dit en de volgende gedichten, als waarschijnlijk uit deze zelfde jaren (1616 en v.v.), hier in; verg. ten overvloede Van Lennep, I, bl. 603.

⁶ uit den dooden.

⁷ Versta: en wien.

⁸ zal 't.

⁹ Latijnsche zegswijs voor blijde, gelukkige dag.

Uiterste Oordeel

Den Hemel vierschaar houdt, de graven barsten open,
Het aardrijk knielt alzins¹⁰ van zielen opgekropen¹¹;
Zijn zoete en felle stem de Rechter hooren laat:
"Gebenedijde, komt! vermaledijde, gaat!"

¹⁰ alom.

¹¹ Nam. uit het graf.

JAAR-ZANG, OP DEN TOON VAN DEN NEGENDEN PSALM

Nu zegt vaarwel aan 't oude jaar,
Want 't is in Kristus nieuw; en waar
De strenge Mozes derft zijn klaarheid,
Hier schijnt genaad' en enkle waarheid.

't Is nu den dag der zaligheid,
Die God zijn volk heeft toegeleid;
't Jaar der verlossing is gekomen,
Feesteert¹² en juicht nu, Kristen-vromen!

Men predik' en bazuin' alom
Het troost-rijk Evangeliom:
Der zonden duistre zielen-kerker
Is overweldigd van een sterker.

Des herten ooren open-sluit
En gaat het rijk des Duivels uit;
Trek uit, die¹³ lust te zijn ontbonden,
Den rook des vleesch, en 't juk der zonden!

Want ziet, in Kristus geldt gewis
Noch voorhuid, noch besnijdenis;
Maar een vernieuwd gemoed warchtig,
En sterk geloof, door liefde krachtig.

Besnijdt dan 't vleesch niet, maar uw hart;
En een verborgen¹⁴ Jode werdt¹⁵.
Den geest kiest voor den dooden letter,
En leeft hoe langs hoe onbesmetter!

Hiertoe Gods zoon, nu opgewekt,
Een heilig levend voorbeeld strekt;
Hierom heeft Kristus vroeg geleden,
En is op d' achtsten dag besneden.

¹² Viert feest; verg. vroeger.

¹³ Versta: gij, die.

¹⁴ Min gelukkig voor geestelijke, vleeschelijk onbesneden.

¹⁵ Voor wordt (verg. vroeger).

HEMELVAART-ZANG, OP DEN TOON VAN DEN ACHTSTEN PSALM

Maakt handgeklap, en juicht, gij Kristen-scharen!
Ziet Hemelwaart op zijn triomf-koets varen
Die onlangs daalde in 't graf, na zoo veel smaads,
En heerlijk nu gaat nemen d' hoogste plaats.

Klim op, klim op, gij, God en 's Menschen zone!
Versmaad het kruis, de speer, en doorne-krone:
En 't boos geslacht, dat, met een grimmig oog,
Ontzinnig U in 't heilig aanschijn spooog.

Doet¹⁶ open ons uw vreugdenrijke troonen,
En baant het pad ten leven Adams zonen!
Ontsluit ons weêr 't gesloten Paradijs,
En zaligt ons, door uw naams lof en prijs!

Hoog-Priester, die onsterfelijk zijt bevonden,
En hebt uw bloed gestort voor 's werlds zonden,
Klim op, klim op in 't alderheiligst koor!
Gods strengheid kom met uw verdiensten voor!

O, die van God gezalfd zijt tot een Koning!
Aanziet uw Kerk, uw Bruid uit 's Hemels woning,
Die hier verstrooid kent anders troost noch hoofd,
Zend haar den Geest en Trouwring, lang beloofd.

Zoo mag zij steeds in 's Bruigoms liefde blaken;
Zoo mag haar kroon noch zond noch wereld raken;
Zoo blijft haar liefd' veel sterker als de dood,
En erft ten loon haar lieve minnaars schoot.

¹⁶ Waarschijnlijk welluidendheidshalve voor doe, daar 't enkelv. onderwerp blijft; (verg. voor 't overige boven, bladz. 1, aant. 3).

PINXTER-ZANG, OP DE STEM VAN DEN C PSALM

Komt, komt, o driemaal Heilge Geest!
Ei, zegent onze Pinxter-feest;
Komt, tortel-duif van 's Hemels dak,
En brengt ons den olijven-tak!

Vertrooster, brengt ons Kristus' vreê,
En neemt in ons geweten steê!
Geest Gods, maakt onzen geest gewis,
Dat God ons aller Vader is.

O vinger Gods, die 't steenen hert
Vermorzelt, dat het wakker¹⁷ werd¹⁸,
En Kristus' wet, die eeuwig blijft,
In ons gemoed en zinnen schrijft!

O gij, die onbegrijpelijk zijt!
Ons hert tot uwen tempel wijdt!
Die onze inwendigheid herschept,
En lust bij ons te wonen hebt.

Komt, Hemel-dauw! en overstort
't Gemoed, onvruchtbaar en verdord;
O stroom des levens! o fontein!
Bevochtigt ons en maakt ons rein.

Komt, Godlijk vier! en steekt voortaan
Ons koude ziel met ijver aan!
Komt, heilig vier! verteert, verslindt,
Al wat in ons nog 't vleesch bemint.

Gij, wind des Heeren! leidt doch meê
Des zielen schip in 's werelds zee:
Op dat zij, vrij van schip-breuk, dan
Lande in 't beloofde Canaän!

¹⁷ Wellicht een drukfout voor weeker, waarin het bij een later uitgave veranderd is.

¹⁸ Voor wordt.

PINXTER-ZANG, OP DE STEM VAN MARIA LOF-ZANG

Na Kristus' Hemelvaart,
De Apostelen, vergaard
Eendrachtelijk te gader,
Verwachtten voor haar hoofd
Den Trooster, die beloofd
Haar was van God den Vader.

De¹⁹ Pinkster-feest verscheen,
Als snelijk viel beneên
De Geest, daar elk op hoopte;
Die, als een winds gedruisch,
Terstond vervulde 't huis,
En met een vier haar²⁰ doopte.

De Twaalve zag men hier
Omschenen met een vier,
Omstraald met vierge tongen;
Haar sprake zonder tolk
Verbaasde 't uitheensch volk,
Van alzins ingedrongen.

"O, wonder is 't," zegt de een,
"Dat die van Galileên
Al 's werelds talen kunnen!"
Een ander zegt: "zij zijn
Verzopen in den wijn,
En van den drank verwonnen!"

"Neen, neen!" roept Cefas blij,
"'t Is Joëls profecij,
Die God aan ons vervulden;
Ten ende Jakobs huis
Werd kondig²¹, wie aan 't kruis
Nam op hem 's werelds schulden."

Den hamer Gods hier sprak,
De steenen harten brak;
Wij zijn vol schuld bevonden
Aan 's Heeren bloed; wat raad?
"Elk een," zegt Peter, "laat'
Afwasschen al zijn zonden!"

¹⁹ Thans het; maar verg. boven, blz. 2b, aant. 4.

²⁰ Even als in 't eerste coeplet, voor hen.

²¹ Vername.

Drie duizend zielen daar,
Boetvaardig, wonderbaar,
Zich Kristus niet en schamen;
Zij volgen Jezus' wet,
Zij waken in 't gebed,
En zijn één ziel te zamen.

**Aandachtige Betrachtinge ²² OVER KRISTUS'
LIJDEN, UIT DEN HOOGDUITSCHEN VERTAALD
DOOR M. L. B. EN TER LOOPS GERIJMD DOOR
J. V. V., OP DE WIJZE VAN DEN 91 PSALM**

Waak op, mijn ziel! wat slaapt gij, hoe?
Uw Bruigom is voorhanden.
Koop olie: schik uw lampen toe,
Zoo blijft gij niet in schanden;
Wanneer hij in zijn kamerkijn
Te midnacht in zal streven,
Zult gij een dwaze maget zijn,
En in het duister sneven.

Waak²³ op de uur van 't harte dijn,
En tel de klok haar slagen,
Het kan niet ver van twaalven zijn;—
O wee, gij moet ertsagen,
Indien gij niet uw grof aardsch kleed,
Met Jozef²⁴, wilt verlaten,
En u ten ingang houdt gereed,
Ontbloot van eer en staten.

Een staaltjen²⁵ neemt aan zijne min,
Die kan zich zelven haten,
Opdat ge, om hem, uw eigen zin
Uit weêrmin zoudt verlaten.
Hij laat zijn rijk en leven wel,
Om uwe liefd' t' erlangen;
Hij daalt ook voor u in de Hel,
Nog laat gij u niet vangen;

Zoo kan des werlds snoode hoer
Door eigenliefde u vleyen.
Doch in het ende breekt het snoer,
En 't spel verkeert in schreyen:
Want zij boeleert, en kan haar echt
Niet ongebroken houden:
Wanneer de dood u ziel bevecht
Moet 's werlds liefd' verkouden.

²² D. i. practische beschouwing.

²³ Hier let, geef acht.

²⁴ Even als Jozef (Potifarischer gedachtenis).

²⁵ voorbeeld.

De wereld dan den rugge keert!
Volg Kristus met verlangen;
Met open armen hij begeert,
U aan het kruis t' ontvangen.
Hij neigt zijn hoofd, om u een kus
Al neigende te geven;
Wat schuwt gij zijne dood aldus?
Ze is oorzaak van ons leven.

Gij vraagt, wat hem aan 't kruise bracht,
Dat zal men u uitleggen:
Uw ontrouw en Zijn liefd' betracht,
Die zullen 't u wel zeggen;
Want als de slang u brocht ten val,
Door 't ooft²⁶ vol ongelukken,
Wat schepsel was in 't aardsche dal,
Dat u van hem kost rukken?

De Goddelijke liefde most
U wederom verwerven,
En u, die hem het leven kost,
Genieten door zijn sterven.
Hierom, zoo hing²⁷ het heilig Lam,
Door 't vier der liefd' gebraden²⁸
En dorst naar u, aan 't kruishoutsstam:
Nog laat gij u niet raden.

Want hij, die is het eeuwig zoet,
Moet zuren edik drinken;
En bittere gal van wraak, tot boet²⁹
Der menschen, zich laat schinken³⁰.
Gewond is hem, ook na zijn dood,
Het hart met booze daden;
Dies zich de zon verbergt uit nood,
De zonne der genaden.

Uw beurs gij boven Kristus stelt,
En knort, als werd³¹ vergoten
Den balsem van der armen geld,
Op 's Heilands hoofd gevloten.
Al ziet gij, met den rijken man,

²⁶ den Eva's-appel.

²⁷ Zoo lees ik voor lang.

²⁸ Min gelukkig voor verbrand (gelijk een brandoffer).

²⁹ schuldvoldoening.

³⁰ Voor schenken.

³¹ Voor wordt.

Aan Lazarus veel zweeren,
Gij neemt u zijnes gants niet an,
Schoon wormen hem verteren.

Beschuldigt Judas noch en schelt
Hem, om zijn valsche daden;
Want gij ook, om 't vervloekte geld,
Zelf Kristus hebt verraden.
Of gij hem met den mond belijdt,
En schijnt den kus te geven,
Om dartig penningen profijt,
Brengt hij³² Gods Lam om 't leven.

De nacht ook buiten u niet is,
Daar Krist geboeid moet zuchten,
Als, in der zonden duisternis,
De jongers angstig vluchten.
Aldus raakt uw standvastigheid,
Door slaap en vlucht, aan 't glijden:
Gij vlucht van Kristus, wijd verspreid,
Wanneer hij gaat aan 't lijden.

Gij smijt³³ met Petrus in de schaar,
Als 't kruis begint te naken;
Maar dorft, in nood en lijfsgevaar,
Wel driemaal God verzaken,
Eer driewerf kraait gewetens haan,
Ook op een wijfs bedragen³⁴;
Gij zoudt met Kristus sterven gaan
In vreugd en goede dagen.

De hoogepriesters meer en meer
Ook zelfs in u vergaren;
Dat zijn vernuft en menschenleer,
Die Kristus staâg bezwaren;
Zij roepen: "kruist, ja kruist hem, och!
Laat Barrabas bij 't leven!"
Verschoont den ouden Adam toch,
Den nieuwen vrij laat sneven.

Met stok en spies van uw vernuft,
Gij Kristus wilt bevechten.
Neuswijsheid aandacht heel verbluft,
En weet niet uit te rechten.
Gij schermt al t' ijdel in de lucht,

³² Men zal hier wel gij of drie regels vroeger ook hij moeten lezen.

³³ Naar de oorspronkelijke beteekenis van 't woord: slaat.

³⁴ beschuldiging.

En Gods en Kristus namen
Zijn blixems-blikkren³⁵ zonder vrucht;
Met recht moet gij u schamen.

Gij zijt van Malchus' slag³⁶ gewis,
Wiens recht' oor af gehouwen;
Dus hoort gij niet wat Gods wil is,
Maar laat u zachtkens klouwen,
Door lof, het slinker ezelsoor,
't Welk gij best af liet snijden,
En 't rechter aanzetten daarvoor
Om kwaad geklap te mijden.

Al deedt gij Kristus leed op leed,
Om 's keizers vriendschaps wegen,
En droomt van Duivels spook, alreed'
Gij zoekt uw hand te vegen
Met water, als Pilatus eer,
Met kerkgang God te paayen,
En Doop en Nachtmaal, om den Heer
Een neus dus aan te draayen.

Veel slagen, schimpen, hoon, en nood
Den Heiland heeft geleden;
Der woênden³⁷ misbruik al te snood
Hem aantrekt andre kleeden:
Dan wit, als bij Herodes' rot,
Dan purperen gewaden:
Zoo maakt gij Kristus tot een spot,
O schande! o kwaad der kwaden!

Uw eerzucht dorf³⁸ de doornekroon
Hem om zijn voorhoofd drukken;
Uw boosheid is het kruis vol hoon,
Waaronder hij gaat bukken.
Met Simon van Cyrenen woudt
Gij Kristus' kruis niet dragen,
Ten zij men u den rugge touwt³⁹,
En daartoe drijft met slagen.

Geen smid hier ook aan 't aanbeeld hoort⁴⁰,

³⁵ weêrlicht-flikkering. De dichter bedoelt blijkbaar, dat het ijdel Heere, Heere roepen, en bezigen van God en Kristus' naam, geen baat geeft. Aan een drukfeil (gelijk Van Lennep meent) behoef men dus ook niet te denken; het volgende coeplet daarentegen is wel zoo gewrongen en valsch vernuftig.

³⁶ soort.

³⁷ Zoo lees ik voor wonden, dat (gelijk Van Lennep te recht opmerkt) geen zin geeft.

³⁸ Voor durft of liever dert (van 't oude darren), door 't eerstgemelde ten onrechte verdrongen.

³⁹ slaat.

⁴⁰ Gelijk steeds nog in de dagelijksche spreektaal voor behoort.

Die spijkers smeedt van staven,
Terwijl gij Kristus' hand doorboord,
En voeten hebt doorgraven.
Uw doen en wandel maar betracht,
Die nagel maakt kwetsuren:
Het wordt al in dit kruis volbracht,
Op nieuw in u, alle uren.

Gij maakt schriftuurs-rok nadeloos
Een beedlaars rok⁴¹ ten leste;
De letter is de geest te loos,
Als die⁴² dient tot uw beste:
Maar houdt de letter niet de proef,
Zoo verft⁴³ gij schriftgeschillen
Of knijpt die⁴⁴, als een valsche boef
Den teerling, naar uw grillen.

De wereld speelt om Kristus' kleet
Met niet dan ijdele vragen:
Men schut, met een bewijs gereed,
Hierop⁴⁵ een anders slagen;
Zoo laat men Kristus, 't rechte wit⁴⁶,
Zich uit de handen rooven;
Zoo houden wij den dop voor 't pit,
Daar andren vast⁴⁷ haarkloven.

Des slinkschen moorders ongeduld
Vertoont gij in uw lijden,
Wanneer het hart u biecht uw schuld
In d' avond van 't⁴⁸ verblijden.
Bidt gij niet naar 's bekeerden wijs,
Dat Krist u heil wil geven;
Wanneer hij komt in 't Paradijs,
Uw zonde aan 't kruis blijft kleven.

Van Kristus' graf gij vliedt en scheidt,
Als zijnde sterk bewaket⁴⁹
Van wereldlijke overheid,
Daartoe ook vast vermaket⁵⁰

⁴¹ Dat is een rok overvol van naden.

⁴² Nam. die letter.

⁴³ kleurt, verzint.

⁴⁴ Nam. die letter.

⁴⁵ Op het (uitwendige) kleet van Kristus.

⁴⁶ doel.

⁴⁷ steeds.

⁴⁸ D. i. (gelijk de heilige feestavond) even voor.

⁴⁹ Thans bewaakt.

⁵⁰ vermaakt d. i. bepaald.

Door 't zegel des hoogpriesters meest,
Die beî, met ban en vloeken,
Vernielen, die naar Kristus geest
En kracht in 't graf gaan zoeken.

In somma: Kristus' bittre dood
Is maar uw vleeschlijk leven,
Zijn smerten en vijf wonden rood
Uw lust hem overgeven.
Hij sterft en staat niet op in u,
Voor gij uw lust wilt sterven;
Zijn dood is zelf uw leven nu,
Kunt gij zijn liefd' verwerven.

Al roept men: "Heere, Heere!" sterk,
Het is hem een afgrijzen;
Men moet de handen slaan aan 't werk,
Dat zijn kruisbroeders wijzen.
De roos och! onder doornen groeit.
Gij moet den kelk⁵¹ ook nutten,
Dat bloedzweet langs uw aanschijn vloeit,
Zoo help zijn kruisgang stutten.

Het leîf ook niet aan wetenschap,
Hoe God om u most sterven;
In 't leven⁵² leîf de kracht en 't sap,
Al is 't met uw bederven.
Is niet zijn kruis in 't hert gegrond,
Veel weten brengt geen zegen;
Een aasken schulds van duizend pond
Niet eens wordt opgewegen.

De band der liefde in 't algemeen
Is eenen last te dragen,
Daar twee, in liefde en leed nu een,
Malkander onderschragen.
Hoe mint gij God en Kristus trouw,
Dien gij altijd valt tegen,
En daaglijks kruisigt, zonder rouw,
In uw verkeerde wegen.

Maar, wilt gij naar zijn liefde staan,
Zoo kruist uw stijve zinnen,
En laat u naakt aan 't kruise slaan;
Dat 's 't merk van God te minnen⁵³.

⁵¹ Den (Gethsemaneeschen) lijdens-kelk.

⁵² Nam. het betrachtende, practische leven, tegenover de uitwendige wetenschap.

⁵³ Zoo lees ik voor het minder verklaarbare winnen.

Zoo geeselt u door ware boet,
Met ootmoeds kroon van doren:
Temt hovaardij, dat slanggebroed,
En stopt voor haar uwe ooren!

Ook spijkren hand en voeten aan,
Met kristelijken wandel,
Opdat ze langs geen dwaalweg gaan,
Maar drijven vromen handel.
Ontziet niet eens, of men u al
Wil gal en edik schenken:
Een zoete en koele bronne zal
De dood en 't leed verdrenken.

En of in u de zonneglans
Zou schijnen te verbleeken,
De dood u ook verslinden gansch,
Van 't kruis dient niet geweken:
Want als dan eens de voorhang rijt⁵⁴,
Die God en ons komt scheyen:
De Geest uw steenen harte split,
Gekweekt door kruis en schreyen.

O, wat een zaalge duisternis,
Die ons het licht kan geven!
Een dood, die zoet en noodig is,
Waarin men vindt het leven!
Maar wee, dat vleeschelijke licht,
Daar nacht in is verborgen;
Wie zich naar 's werelds leven richt,
Zijn eigen ziel zal worgen⁵⁵.

Bekeert u fluks, de tijd is reed':
Men zal de klok haast hooren;
Vertrekt gij⁵⁶, nu het heden heet,
Zoo gaat uw ziel verloren.
Dan blijkt het eerst, hoe dol en dwaas
De morgen gij in weelde,
En uwen middag ook, helaas!
Met vleesch en bloed verspeelde.

De negenste uur naakt onbewust,
En Kristus is verscheyen.
Loop, loop! hier is geen tijd van rust,
Nu help zijn dood beschreyen.

⁵⁴ Voor scheurt.

⁵⁵ Germanisme voor dooden.

⁵⁶ Stelt gij uit, vertraagt gij.

Gij komt als 't licht verdwijnt in mist,
En moet bij duister dolen,
Gij vindt voor Krist den Antikrist,
Nu is het licht gescholen⁵⁷.

O⁵⁸ lieve ziel! bedenk toch dat,
En wilt ten kruise loopen.
Volgt Kristus op het rechte pad:
Wilt al uw goed verkoopen.
Gij moogt niet uw gerechtigheid
Op Kristus' kerfstok snijden;
Wilt gij ten leven zijn bereid,
Gij moet eerst met hem lijden!

O lieve ziel! dat is de boom,
Die goed en kwaad kan geven;
In u is Hemel, Hel, en schroom,
De dood en ook het leven.
Het werlds-leven is de dood,
Die Kristus krenkt met smarte;
Maar sterft gij in zijn wonden rood,
Zoo leeft hij in uw harte.

Telt ge u in 't uitverkoren tal,
Zoo merkt u met het teeken:
Het kruis van Kristus overal
In 't voorhoofd zij gestreken.
Wat baat de wolf des lams geweent,
Indien hij huilt hier tegen:
Nog min als eenen harden steen
De vruchtbre dauw of regen.

⁵⁷ Voor schuil gegaan.

⁵⁸ Naar Alb. Thijms juiste opmerking (zie Van Lennep's Nalezing) heb ik dit coeplet voor het volgende geplaatst.

ZEDIG GEDICHT ⁵⁹ VAN DE IJdelheid der Menschen en Wankelbaarheid der Konink-rijken

1

Elk heeft gebiedens lust, elk tracht naar hooge staten,
Naar eenen titels glans, naar myters, staf en kroon,
Naar bisdom, graaflijkheid, en rijken boven maten:
Elk wil als aardschen God hier bouwen zijnen troon.

2

Indien zulks heil aanbrocht, ik wild' ook daarna streven
Om 't ampt eens vorsten, graafs of konings te bekleên,
Maar overmids zulks heil aanbrengen kan noch geven,
Verfoei ik 't al gelijk, en acht van allen geen.

3

Wat zeg ik, zijn dan niet monarchen, hoog geboren,
Als met den heldren glans eens Godheids aangedaan,
Dien zelden haarsgelijk of niemand komt te voren?
Kan ergens zaligheid dit heil te boven gaan?

4

't Is waar, ik latet toe, dat z' uiterlijk voor d' oogen
Zijn met een wolk omschaauid van grooter majesteit:
Maar innerlijk in 't hert is 't niet als waan en logen,
Is 't vol van slavernij, druk, en katijvigheid.

5

De kroon, al schenkt ze een zon van goud en diamanten,

⁵⁹ Gallicisme voor Zede-dicht.

Is haar⁶⁰ een lastig pak: de zijde en purper dracht
't Lijf noopt⁶¹ met ongemak: de dienaars en trawanten
Haar⁶² 't harte beven doen en zorgen, dag en nacht.

6

Den scepter zijn ze moê te handlen⁶³ en te dragen,
Om dat meer rijken niet staan onder haar gebied:
Is de eene wereld haar, en hooren ze gewagen
Van 't ander werelds rijk, zij huilen van verdriet.

7

Zijn de onderdanen veel, veel valt er te bestieren:
En naar de volkren zijn in zeden onderscheên,
Zij onderworpen zijn elks zeden en manieren,
Of d' een of d' ander raakt te lichtlijk op de been.

8

De most haar edik is, hoe zoet en uitgenomen:
Banket noch venezoen haar honger niet verzaadt:
's Nachts, als een ander rust, zoo schiet haar in haar droomen
Dat iemand na⁶⁴ haar kroon of na⁶⁵ haar leven staat.

9

De vijanden zijn veel van binnen of van buiten,
Is 't één rumoer geslist, het ander dat ontstaat;
Van buiten staat haar toe⁶⁶ des vijands heer te stuiten,
Van binnen toe te zien voor oproer of verraad.

⁶⁰ hun; zie ook verder nog telkens.

⁶¹ Min gelukkig voor kwelt, of iets derg., daar bij noopen altijd een doel verondersteld wordt.

⁶² hun; zie ook verder nog telkens.

⁶³ Thans hanteeren.

⁶⁴ Thans naar, maar hier welluidendheidshalve gehouden.

⁶⁵ Thans naar, maar hier welluidendheidshalve gehouden.

⁶⁶ past het hun.

10

Zoo haar den zegen mist van welgeboorne zonen,
Of is er maar één vrucht, zij zorgen voor misval;
Zijn ook de kindren veel, zij duchten⁶⁷, om de kroonen
Een bloedig streng gevecht ten leste volgen zal.

11

Kort-om, zoo glorie-rijk en heerlijk als ze schijnen
Voor 't uiterlijk gelaat, zoo deerlijk wederom
Haar innerlijk in 't hart doorprikken veel pijnen:
Behalve, dat ze op 't laatst verwelken als een blom.

12

Als de onverwachte dood genaakt tot haar paleizen,
En aan haar poorten klopt, die⁶⁸ nauwlijks opgedaan
Een droeve stem ontmoet: "t is tijd; gij moet verreizen,
Monarchen! maakt u ree; 't is hier met u gedaan."

13

Daar vangt het zuchten aan, met uitgestorte tranen:
"Adieu, mijn heerlijkheid! adieu, mijn werlds rijk!
Houd van aanbeden⁶⁹ op, mijn knielende onderdanen!
Mijn zon is laag gedaald, mijn glorie valt in 't slijk."

14

Dan zijn ze min noch meer als de armst der bedelaren,
Die om een kruimken broods voor hare tralie bad:
Indien de balsem 't lijk mocht voor 't verrotten sparen,
Dit mocht al 't voordeel zijn, 'tgeen nog een koning had.

⁶⁷ Versta duchten, dat.

⁶⁸ haar (nam. de dood).

⁶⁹ Thans aanbidden (verg. echter den herhalingsvorm bedelen en 't Hoogd. beten).

15

Weg dan met de ijdelheid, daar zoo veel duizend menschen
In stellen 't hoogste goed en 't alder-opperst heil!
Wordt vorsten uws gemoeds! wat wildy schoonders wenschen?
Dees deugd is ongemeen, nochtans voor ieder veil⁷⁰.

16

Een machtig koning is 't, die zijn verdorven lusten
Zich onderworpen heeft en over haar gebiedt,
Die zijn gemoed bezit in stilheid en in rusten,
En, willeloos in God, niet anders wil als niet.

17

De zulke draagt in zich zijn koninkrijk besloten,
De zulke vindt in hem al 't geen hij in God zocht,
Door 't uitgaan van hem zelfs, en door zich zelfs 't ontblooten
Hij als gezegend heel het aardrijk aan zich brocht.

18

Vermits men zulken heil onwetlijk niet mag erven,
Dat is: ten zij men daalt van 't Goddelijke bloed:
Is 't wonder, dat dan veel dees hoogheid moeten derven,
En dat men zelden vindt een koning naar 't gemoed?

19

Verliest u zelve dan en wordt uit God geboren,
Indien gij anders haat der zonden slavernij,
En uws ziels vrijheid lieft; gij werdt als uitverkoren,
Gezaligd en gezalfd, tot zulken heerschappij.

⁷⁰ te koop, verkrijgbaar.

Dit zong ik, daar ik lag gerust en onbekommerd,
Van d' uitgestrekten eik beschaduwd en belommerd.

Houwlijk-Zang, tusschen God en de Geloovige Ziele, OP DEN TOON VAN DEN 100STEN PSALM DAVIDS

1

Zoo lang de ziel, nog onverleid,
Heeft de ingeschaapne zuiverheid,
Gelijkt ze recht een jonge maagd,
Die cierlijk witte kleedren draagt.

2

Een maagd, die eerbaar, ongetrouwd,
De kuisheid voor haar kleinood houdt,
En die de bloem haars jeugds gewis
Wil gunnen dien, die 't weerdig is.

3

Twee minnaars spelen in haar zin,
D' een draagt haar liefde, en d' ander min:
D' een biedt zijn trouwe op deugd en eer,
En d' ander, dat hij haar schoffeer'.

4

Wat ongelijker vrijers doch!
God en de Wereld, vol bedrog:
De ziele slaat ze beide ga,
En eindlijk gaat bij 't vleesch te râ.

5

Het vleesch, dien 't zienlijk oog behaagt,
Te weeg brengt, dat de onnooz'le maagd

Den Hemel zijn verzoek ontslaat⁷¹,
En met de wereld boelen⁷² gaat.

6

De wereld, die op 't tijdelijk zaait,
De bloem haars frisschen maagdoms maait.
Den zomer, die zoo vrundlijk bloost,
Volgt fluks een strengen zuren oogst.

7

Het maagd'lijk bloed ligt nu geschend,
En is een gast-huis vol ellend,
Want als de lust nu is voor-bij
Zoo wordt de boel haar weêr-partij.

8

Dood-wonden hij zijn bij-wijf slaat,
Berooft haar 't spier-wit, rein gewaad;
Scheidt van haar, laat ze, naakt en bloot,
Verworpen liggen, voor half dood.

9

Zij klaagt, zij zucht, zij steent, zij kermt,
Tot dat den Hemel haars ontfermt:
En of zij schoon dees straf verdient,
Zoo is hij nog de zelfde vriend.

10

Ten beste van de aanstaande bruid
Schikt hij een rei van maagden uit,

⁷¹ Voor afslaat.

⁷² Verouderd voor boeleeren.

Die 't arme schepsel, op een kruis,
Gaan dragen in 't behouden huis.

11

Met wijn en olie hij beleefd⁷³
Al haar gezondheid weder geeft;
Zijn hert-wond strekt haar een fontein,
Daarin hij haar laat wasschen rein.

12

Hij trekt ze purpren kleedren aan,
En laat ze voor zijn aanzicht staan,
En spreekt: "boetvaardige vriendin!
Ik geef u 't hert, en ziel, en zin."

13

Hij steekt ze een trouw-ring aan haar hand,
Tot eenen zekren onder-pand,
Tot teeken van onfeilbre trouw,
En neemt ze tot zijn echte vrouw.

14

De bruid bezwijmt en is als stom,
Omdat zoo rijken bruidegom
Bekleedt haar armoede, en haar leid⁷⁴,
En spreekt, vervuld met dankbaarheid:

15

"Wie ben ik? of van wat geslacht,
Dat gij nog op mijn snoodheid acht,

⁷³ Gelijk reeds meer voor minzaam.

⁷⁴ Voor leed.

Ziet zoo veel edeler voor-bij,
En voegt mij aan uw rechter zij?"

16

"Noch tijds, noch oudheids⁷⁵ ongeval
't Geheugnis mij ontvreemden zal
Van 't rijk en onweerdeerlijk goed,
Daar gij de onzaalge mede ontmoet."

17

"Verweerdigt slechts mij, assche en stof,
Dat ik verkondige uwen lof,
Dat steeds mijn mond uw weldaad wekk',
En een trompet uws roems verstrekk'."

18

De Ziel, met God van Hemelrijk,
Aldus verknocht in 't huwelijk,
Wordt zwanger, en, naar 's bruid'goms beeld,
Veel deugden hem tot kindren teelt.

⁷⁵ Gelijk reeds herhaaldelijk voor ouderdom.

DE HELDEN GODES DES OUDEN VERBONDS

Aan de Oudvaderen, Priesteren, Koningen, Profeten, en Helden

Klinkert

Oudvadren, uit wiens stronk de stammen zijn gesproten:
Aartspriestren, die 't altaar met vuur en vleesch besloegt:
Gekroonde koningen, die d' heil'ge scepters droegt:
Profeten, die den volk' hebt Gods geheim ontsloten,

En strijdbaar' helden, die met schitterende degens
Den vijand 't voorhoofd boodt, en randden Moab aan
En Ammons ridderschap, en t' huis keerde, overlaân,
Met bloedige trofeên, met zoo veel roofs en zegens:

Duldt, dat mijn Zangeres komt met haar herp verbreên,
Hoe gij geteeld, gesmookt⁷⁶, geheerscht, geleerd, gestreên,
En overwonnen hebt; duldt, dat ik mij vermake

En spiegel in uw deugd, en andren mede deil⁷⁷
Al 't geen de Geest beschreef tot nut van 's menschen heil
Op dat elk een met mij in 's Hemels liefde blake.

DOOR EEN IS 'T NU VOLDAAN.

⁷⁶ Gelijk reeds vroeger voor het altaar doen rooken.

⁷⁷ Voor deel.

DEN WIJZEN, GELEERDEN EN WELERVAREN HEER JOHAN FONTEYN, DER ARTSNIJEN DOCTOR, EN LIEFHEBBER VAN ALLE GOEDE KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN

Al is het zoo, dat de mensche zich met recht bedroeven moet, en schaamrood zijn aanzicht ter aarden slaan, wanneer hij aanmerkt, hoe vele zwakheden hij in dit leven onderworpen is, zoo dat men met recht, voor zoo veel het lichaam aangaat, alle onvernuftige⁷⁸ dieren mag gelukkiger achten, en boven hem stellen: nochtans aanziende, hoe God almachtig zoo velerhande zaden, wortelen, kruiden en andere dingen laat opwassen, om zijn gebreken weg te nemen en zijn wonden te zalven, zoo kan hij wederom moed scheppen, en zich billijk in zijn ellende troosten, gemerkt hij nog raad voor zijne kwalen vindt. En evenwel of de nature jaarlijks zoo veel nutte spruiten uit haren schoot en boezem te voorschijn brengt, zoo waar deze troost nog ijdel, indien God de eeuwen niet doorgaans⁷⁹ zegende met kloeke en verstandige genezers, die de ziekten kennen en onderscheiden, en de heilzame artsnije den kranken bekwamelijk toepassen. De oude Heidenen hebben dit, hoewel niet in zijn rechte mate, erkend, wanneer zij kerken bouwden, en als Goden eerden den genen, die in deze hemelsche kunst uitmuntig⁸⁰ en den kwijnenden troostlijk waren: gelijk zij, onder andere, Æsculapius als een God hebben aangeroepen, die zelf te Rome zijnen tempel hadde, en van wie gezegd wordt, dat hij de bleeke schimmen ter Hellen uit dede komen. Indien wij hedendaags ook tot die blinde afgoderije geneigd waren, wij zouden lichtelijk mede in dat gebrek vervallen: want onze eeuwe is zoo ongelukkig niet, of wij zijn gezegend met uitnemende verstanden, die in deze Goddelijke wetenschap uitstekten; en zoo het ons als den Grieken geoorloofd waar, de waarheid met versierde⁸¹ sprookskens te bewimpelen, en onder de schorse van gedichte fabelen te verbergen; wij zouden mogen voortbrengen⁸², hoe in Holland, omtrent den Amstel, een Fontein gevonden wordt, die door hare springaderen zoo heilzame druppelen uitwerpt, dat ontallijke kranken, die ze smaakten, haar verloren gezondheid weder gevonden hebben. Wat dit gezeid is, kan een ieder licht vaten⁸³, die den raad gebruikt en de hulpe genoten heeft van uwe E., die deze loflijke stad een Fontein van heilzame artsnije verstrekt, en die billijk moogt gerekend worden onder het getal van die gene, daar de geleerde Tomas Garzon af getuigt, "che per invidia de' loro nomi da se stessi chiari e famosi, piu che non sono i raggi di Febo à mezo giorno⁸⁴." Zoo dat wij, overwegende de ontvangen diensten en weldaden, ons licht aan uwe E. zouden vergrijpen, ten ware dat wij God erkenden te wezen de eerste oorzaak en borne⁸⁵, van dewelke alle goede gifte ende alle volmaakte gave is afdalende: die ook de sterflijke menschen als werktuigen tot zijns naams eere bezigt. Waarom wij dan naast de Alderhoogste met recht de zulke, om der kunsten wille, in haar behoorlijke mate eeren, en in weerden houden. Hetwelk mij ook veroorzaakt, deze mijn Helden Godes uwe E. op te dragen: waar toe mijn Zangeresse gantsch geneigd is, overmits uwe E. de dichtkunst met een lieflijk gemoed omhelst, ook somtijds uit lust oeffent: zoo dat uwe E. zeer gevoegelijk evenaart met⁸⁶

⁷⁸ Gelijk reeds vroeger, voor zedeloos.

⁷⁹ bij voortdoring.

⁸⁰ Voor uitmuntend.

⁸¹ verdichte.

⁸² te berde brengen.

⁸³ Thans vatten.

⁸⁴ D. i. die om hun naam benijd, uit zich zelf, meer dan de stralen der middagzon, vonken en schitteren.

⁸⁵ bron.

⁸⁶ van gelijken aard is met.

de voortreffelijke Erotimus⁸⁷, daar de hoogdravende⁸⁸ heer Torquato Tasso, in het elfde gezang van zijn Gierusalemme Liberata, aldus af⁸⁹ zingt:

En d' oude Erotimus⁹⁰ alreê van Padus⁹¹ vliet
Zich tot 's gekwetsten troost met vlijt gebruiken liet:
Die van het heilzaam nat, van planten, en van kruiden
't Gebruik verstond, en wist elks krachten te beduiden,
En had de gunste nog der Muzen op zijn zij,
Doch met de minder eer vernoegd was van artsnij;
De kwijnend' hij den dood alleenlijk zocht t' ontschaken,
En veler namen hij onsterfelijk kost maken.

Ontvangt dan, jonstige en konstige Fontein! zulks als ons de Hemelsche Fonteinader gejongd heeft, en blijft zoo genegen om de kranke lichamen op te helpen, als zij wel ernstig aanhouden, om uwe hulpmiddelen te genieten, en leeft langer als wij wenschen dorven.

T' Amstelredam, den 11. van Sprokelle⁹² 1620.

Uwe E. en A. dienstdiende
I. V. VONDELEN.

⁸⁷ Godfried van Bouillons wondheeler; zie in Ten Kate's Tasso II, bl. 24.

⁸⁸ Voor verheven; verg. vroeger.

⁸⁹ van.

⁹⁰ Fontein.

⁹¹ Amstel.

⁹² Voor Sprokkele, d. i. Sprokkelmaand.

AAN DEN OPMERKENDEN EN VERSTANDIGEN LEZER

Die, een kwaad voorschrift nabootsende, wat goeds waant te maken, is verre verdoold. Een goed leerling moet dan noodwendig op een goed voorbeeld stercoogen⁹³. Zoo gaat het in menschelijke kunsten en wetenschappen: zoo ook in heilige en Goddelijke oefeningen. Hier zijn voor al goede voorgangers van noode, om geen slimme⁹⁴ gangen te gaan. De alderbeste en veiligste zijn schriftuurlijke, en zulke die de Heilige Geest heeft doorluchtig gemaakt: 'twelk zijn de Heiligen des ouden en nieuwen verbonds. Die van 't oude verbond brengen wij hier, als op het tooneel, voor eerst te voorschijn. Geen ware Godgeleerde zal ons hierom met donkere wijnbrouwen⁹⁵ stuurs aanzien: want wij doen effen⁹⁶ het zelfde, dat de Godgeleerde schrijver tot den Hebreën al over lange dede, als hij (aanmerkende, dat al wat voorhenen geschreven, ons tot leeringe nagelaten was) de Vaderen des Ouden Verbonds optelde, en haar heerlijke daden elk in 't bijzonder den geloovigen Kristenen op het rijkste voor oogen schilderde, en, als een goed huisheere, niet alleen nieuw, maar ook oud uit zijn trezoor voortbracht. Hier over was hij zoo weinig te berispen, als Kristus, zijn Meester, die hem op dusdanige wijze was voorgegaan. Wil men ons voorwerpen⁹⁷, dat men de voorbeelden des ouden en nieuwen verbonds met onderscheid moet aanmerken: dat wij de Heiligen, die vóór en onder de wet leefden, moeten navolgen alleen in 't gene, daarin zij ons als navolglyke voorbeelden zijn nagelaten: zulks staan wij toe, en dit heeft ook de gedachte schrijver omzichtig aangemerkt, als eener⁹⁸, die wel verstond, dat de wet door Mozes gegeven, maar genade en waarheid door Jezus Kristus geworden was: dat de wet de schaduw van toekomstige goederen, en niet het beeld der dingen zelve behelsde. Hier most gewisselijk op gepast⁹⁹ zijn. Die dat niet dede, zoude lichtelijk een mengelmoes van de Wet en het Evangelie maken, en een verboden Mozaïsche, met een geoorloofden Kristelijken Godsdienst te zamen smelten. Nu in Kristus' dood het voorhangsel des tempels gescheurd is, weten wij, dat de donkere schaduwen des wets voor het licht van de Evangelische waarheid wijken moeten: dat de vergaderinge der geloovigen niet alleen te Jeruzalem, maar aan alle oorden der wereld heilige handen tot God mag opheffen. Kristus, des wets einde, jont¹⁰⁰ alle dingen een ander aangezicht¹⁰¹. In hem is het oude vergaan, en het is al nieuw geworden. Zie ik den eersten aardschen Adam gevallen, ik gedenk aan den anderen hemelschen, die door zijn volkomen en onbevleete gerechtigheid den gevallen mensche, volgens zijn gedane belofte, wederom heeft opgerecht. Zie ik Abraham al bestorven het mes trekken, om zijnen eenigen Izaäk te offeren: mij schiet in den zin, hoe God de Vader de wereld alzo lief gehad heeft, dat hij zijnen eenigen Zoon gaf tot den smadelijken dood des kruises, en ik verwonder mij beide over Gods vaderlijke liefde tot het menschelijk geslacht, en Jezus' kinderlijke gehoorzaamheid neffens zijnen Hemelschen Vader. Verneem ik, hoe Jozef in Egypten op den troon der eeren¹⁰² zit, om gedurende de gezegende oogsten te voorzien tegen de aanstaande onvruchtbare tijden: zoo word ik gedachtig, hoe Kristus ter rechterhand zijns Vaders zittende is verheerlijkt, en tot een hoofd der gemeenten gezalft, om te waken over zijn strijdende Kerke. Leidt de oude Wetgever, Mozes, Israëls uit Faro's slavernije: Kristus, de nieuwe Wetgever, voert zijn volk uit der zonden dienstbaarheid, en het geweld des Duivels. Gaat Aäron in het alderheiligste

⁹³ Voor 't gewone starcoogen; gelijk herp voor harp, tesch voor tasch, enz.

⁹⁴ verkeerde.

⁹⁵ Thans verkeerdelyk wenkbrauwen; 't best schreve men wimbrouwen.

⁹⁶ even, juist.

⁹⁷ Germ. voor tegenwerpen.

⁹⁸ Germ. voor iemand.

⁹⁹ gelet.

¹⁰⁰ gunt, veroorlooft voor.

¹⁰¹ oogpunt.

¹⁰² Thans eer.

wierook: Kristus, onze warachtige Hoogepriester, niet door bokken of kalveren, maar door zijn eigen bloed, offert hem zelve zijnen Vader tot eenen zoeten reuk, en verschijnt voor ons in den Hemel voor het aanschijn van Gods onverdraaglijke¹⁰³ Majesteit. Zoo de Israëlieten haar van Jozua, Gedeon, Samson, en andere, als van hare Verlossers roemen: wij beroemen ons van den Heiland aller menschen, hetwelk¹⁰⁴ Jezus Kristus is. Keert David al bebloed en zegenrijk, met roof overladen, van den slag der kinderen Ammon: Kristus, onze geestelijke koning, met het kruis overwonnen hebbende, vaart met veel heerlijker trofeën de poorten in van het nieuwe Jeruzalem, en wordt gewillekomd¹⁰⁵ van veel duizendmaal duizend Engelen en Hemelsche Heerscharen. Verwonderen haar de Israëlieten over Salomons wijsheid en heerlijkheid: Kristus, de wijsheid Gods, heeft schoonder luister, en zijn glorie en majesteit verdonkert de eere van Davids nazaat. Hebben de Joden veel Profeten tot onderwijzers en leeraars: wij luisteren naar eenen grooten Profet en Leeraar, die ons van den Vader uit de wolken bevolen wordt te hooren, en op wiens brein de driemaal heilige Geest, als een zuiver duifken, heeft gerust, doen zich den Hemel opende. Wederom vermaant mij Abel tot oprechtheid: Melchisedech tot rechtveerdigheid: Loth tot gastvrijheid: Abraham en Izaäk tot gehoorzaamheid: Jacob tot ootmoed: Jozef tot kuischheid: Mozes tot zachtmoedigheid en getrouwigheid: Jozua en Caleb tot standvastigheid: David tot vurigheid en dankbaarheid: Salomon tot godzaligheid: Micha tot vromigheid: Hiob tot geduld: Tobias tot godvruchtigheid, &c. Hebben deze Goddelijke helden en Hemelsche fakkelen eenige deugden met malkanderen gemeen, gelijk zij doen: zij zijn ook door d' een of d' ander deugd van den ander onderscheiden. Elk in 't bijzonder munt in iet wat bijzonders uit: gelijk kostelijke steenen, peerlen, en diamanten, die, alhoewel ze te zamen dierbaar en van uitnemende weerde zijn, nochtans ergens in, door zekere schoonheid, verwe, glans, of maaksel onderscheiden worden, en gelijk de sterren in 't voorhoofd des blinkenden hemels, die, schoon zij te gader licht en helder zijn, nochtans in glans en klaarheid ook in grootheid verschillen. Hier hebby de Vaderen, uit wiens lendenen zoo doorluchtige stammen gesproten zijn, en die op de Goddelijke beloften gesteund hebben. Hier ziedy de Priesteren, die God naar zijn eeuwige wijsheid, als met zijn hand, gekleed en gecierd heeft. Hier aanschouwdy de helden, wien God zelf het mes heeft op de zijde gegord, en die met haar vromigheid ons tot den geestelijken strijd opwekken. Hier pronken de koningen, die, met balsem overstort, het haar met gulde kroonen dekten, en met de rechterhand de beperelde rijksstaven zwaaiden: en hier hoorde de Profeten, door wiens mond de Geest des Heeren heeft getrompettet de komst van de beloofde Messias. Dit zijn de Koningen, Priesteren, Heiligen, en Profeten, die met gerekten halze hebben uitgezien, en verlangd naar den grooten Zaligmaker des menschelijken geslachts. Dit zijn de lichtende tortsen, die van het warachtige licht getuigden, hetwelk verlichten zoude al, die in de duisternisse en schaduwe des doods zaten. Zij al te zamen verstrekken ons een groote wolke van getuigen. Het geloove draagt moed op deze overwinners, die zoo gelukkig onder haar baniere gekampt hebben. De een is om zijn Godbehagelijke offerande zijns broeders roof geworden, en heeft, zijn bloed onnoozel en onschuldig uitstortende, den Hemel de wrake bevolen. De ander heeft in een godlooze stad, onder een Godvergeten volk zoo met zijnen wandel gelicht, dat hij alleen met zijn twee dochters weerdig is geacht, Gods vlamme toorne te ontgaan, en van de Engelen uit den brand gerukt te worden. De een heeft, God vertrouwende, een gewillige ballingschap aangenomen, en zijn eenig weerdste pand niet ontzien den Heere op te offeren. De ander, in zijn bloeyende jeugd, wilde zich niet ontzuiveren met zijns heeren beddegenoot, al was het dat ze hem, met haar uitnemende schoonheid en smeekende woorden, daar toe vleide en aanlokte. De een heeft een weeldig paleis en prachtig hof, en het goud van de Egyptische kroonen en troonen versmaad, en zijn dagen pijnlijk in de woestijne met veel ongemaks onder een halstarrig volk gesleten. De ander

¹⁰³ Hier, tegen de gewoonte, in goeden zin.

¹⁰⁴ Nam. heiland. Gelijk Van Lennep te recht opmerkt, wordt door 't onzijdige voorn. w. (in tegenoverstelling van 't mann.) meer de eigenschap dan de persoon aangeduid.

¹⁰⁵ Thans verwelkome.

heeft, als er veel duizenden wantrouwden, op Gods toegezeide beloften onwankelbaar gesteund, en eer door het vertrouwen, als door het zwaard machtige en geweldige koninkrijken veroverd, en Israël den buit van de verbannen Heidenen uitgedeeld. En zoo voortgaande van persoon tot persoon zouden wij ten leste blijven staan, als voor het voorhoofd geslagen, aanmerkende wat het geloove al in deze helden gewrocht heeft. Maar het zal ons genoeg zijn, dat wij eenige hebben aangeroord, op dat de lezer merke, wat nuttigheid het toebrenge, wanneer men met aandacht overweegt het leven der heiligen: hetwelk als eenen stok is, zeer gediensig den genen, die als pelgrims naar het nieuwe Jeruzalem wandelen: een heilzame artsnije voor alle flauwigheid des gemoeds: eenen spiegel om der zielen¹⁰⁶

¹⁰⁶ Thans ziel.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.